

A kerítésen innen és túl

Becsy András: *Kert és ház*

„Az ablakkeret egy akvarell-ráma, / benne a festmény az utcai járda” – nyitja Becsy András legújabb verseskötetében *Galéria* című versét. „A képen egy konyhába / kizárt férfi a világot vizsgálja, / örök az arc, nem változik, nincs mása, / feketét főz, és van cigarettája”, folytatja Becsy, immár az ablakkeret előtt álló nyírfá perspektívájából. Az egész kötetre jellemző ez a részletekbe merülő szemlélődés, a látószögváltások és a finom, önironikus hangneme. A versek többségükben kertvárosi élethelyzetek metszetrajzai hol dallamos lírában, hol prózaversben. A költői Én ezáltal hétköznapivá satnyul, de pont hétköznapiságán, esendőségén keresztül válik újra líraivá. „Szigetekre szabdalt hiéna-foltos / pázsit rozsdáll, elvágtyik innen minden, ami élni / akar, nézze, mutatott az aknába, bent nem folyik / semmi, ez itt csak állóvíz, és látja, áll az óra.” (*Az aknában*). Becsy egy puha, süppedős, otthonos világba enged be minket, ahol látszólag csupa hétköznapi dolog történik – vacakol a kerti lámpa, megfial a kutya, eldugul a lefolyó, klímát szerelnek be, nyári konyha épül, szúnyogot irtanak, elromlik a szivattyú. Mégis minden vers látszólagos profánságából lírai mélységek nyílnak. A mindennapi, a banális alatt, mintha csak csipketerítőn keresztül, átsejlik az a szintér, metafizikai táj, ahol a valódi ütközetek zajlanak.

A lapok már a nyitóversben (*Mondtad-kérdezted*) le lesznek osztva, ahogy a párkapcsolat, az együtt- és az egymás mellett élés anatómiáját boncolgatja Becsy: „a pázsitunk egyik fele sötétzöld, / a másik fele meg világos. Két egymás / melletti négyzet egy nagy sakktábla lapján,

/ két egymás melletti egyszemélyes matrac / a kétszemélyes ágyban”. A másikkal megosztott magány azonban nemcsak a mindennapokban jelenik meg, hanem a vers zárlatában már az életközép horizontjáról felsejlő halálba is elkíséri a költői Ént. „Az ágnak melyik oldalán kapcsolják le / majd a lámpát, és melyik oldala marad / világos, melyik rész tűr jobban, *kérdezted*.” A nyitóvers két központi témája, a páros magány és a halál át-átszővi a kötet majd összes darabját, de mégis könnyedséggel, önironiával, mintegy elfogadó derűvel párosulva: „nem volt maguknál sokszor dugulás, / kérdezte a mester, de igen, mindig, / mondtam, ... / félrenyelt szavak szorították el a / torkunk a néma késő délutánok szürke függönyei mögött” (*Új-régi*).

Becsy a kötet első szakaszában (*Kert és ház*) ellentétpárokat vonultat fel huszonegy szonettformára emlékeztető, tizennégy soros versben, melyek azonban két klasszikus szonett kivételével rímtelen szabad versek. Emellett címtelenek is, csupán nyitó és záró szavaik, ritkábban címszavak alapján szerepelnek a tartalomjegyzékben. A versek a hangsúlyozottan statikus élethelyzetek és viszonyok ellenére is dinamikusvá válnak az egymásnak feszülő ellentéteken keresztül: kint és bent, kijelentés és kérdés, születés és halál, anya és apa, új és régi, tél és nyár, csirregés és csend, kerítés innenső és túlsó oldala. A térré nőtt udvar és nyújtózkodó gyepp, avagy a szabadság ellentétéként jelenik meg a nyári konyha, „egy bunker, ahol magunkra zárhatjuk az ajtót” (*Nyári konyha*). A nyelvi játékokon kívül (*Őszült – ő szült, Mind együtt – Mindegy út*) rendkívül finom, gazdag

szimbolika is tapintható a sorok között: be/születés (*behúzni* a hamarosan ellő kutya házát a garázsba) a ki/halállal szemben (*kiválasztani* a négy fölös kölyköt), anya/élet („*Anyám* életet adott nekem, aztán az öcsémnek”) az apa/halállal szemben („de most elfogyott a sok élet, / nem maradt már több, csupán csak egy, / mit csináljak most ezzel, kérdi, / ne dobd ki, tedd a fiókodba, / jó lesz az majd, mondaná *apám*.”). Egy egyszerű kerti szivattyú az öregedő test allegóriájává válik: „berreg, zihál, mert a folyadékot / most nem tudja áthajtani magán, nem tudja ele-reszteni, / mert nem tudja megfogni, nem tud tolni, mert nem tud húzni, nem tud / köpni, mert nem tud nyelni” (*Szivattyú*). A szél mint a kertbéli fenyősor utolsó, kivágásra váró fájára leselkedő veszély egyben a saját magunkra leselkedő veszély is: „néztél ki az ablakon, hogy mi vár ránk, lépteinknél le / sem fog érni a lábunk, fogd a kezem, tenyeredet tedd majd tenyeremre, a / kirakatok előtt beléd karolok, a villamoson magad után húzol, / visszarántalak a járdaszegélynél, ilyen idő lesz a kerítésen túl.” (*A kerítésen innen – a kerítésen túl*).

A kötet második, *Egyenleg* címet viselő szakaszába öt hosszabb lélegzetű és a korábbiaknál borúsabb hangvételű prózavers került. A kötet többi darabjától formailag merőben eltérő, iskolai fogalmazást utánzó, margóján tanítónői javításokkal és hibajelzésekkel tarkított *Egy napom otthon* című vers hiányvers, fájó emlékezés az elmúltra, az apára („valami indok kéne amire hivatkozhatok / hogy ezen a padon a hársfaágak csendes árnyán / a sziesz-

ta vége felé itt ülj velem”), mégpedig anélkül, hogy az apát megemlítené („anyám ül már csak itt velem a varázshegy csúcsán a / meséjét hallgatom”). E szakaszon is ismételten végigvonul a saját haláltól való félelem, és a rá való készülődés („az utolsó szó jogát / nagy szóközk-

kel írtam be a vonalas vonalas / füzetbe gondolva a piros javításra hátha / elmarad a leszámolás”). Ahogy a szakasz címe is sugallja, egyfajta számvetést olvasunk. „Mert a sok séta és ücsörgés után / lassan készülnünk kell majd a nagy Lefekvéshez” – írja Becsy (*Ez a nap*). A szakasz záróversének utolsó soraiban ugyanakkor ismét megcsillan valamenyi szelíd derű („jó lenne egy börgarnitúrát venni, [...] egy tovább / már nem cipelhetőst, egy miénkest, / egy velünk halóst”) (*Költözések*).

A tizenhárom klaszikus szonettből és egy szonett-ciklusból álló harmadik szakaszban, a *Sziesztában* ismét a korábbi szelíd,

szemlélődő hangnem jelenik meg, ezúttal dallamos, játékos lírával egybefűzve. A formai játékoság és a könnyedebb tematika valamelyest oldják az előző szakasz komorságát, de Becsy itt is tud mélyre menni: „Át fogunk fázni – diderged – ebben a / belénk fojtott, sós ízű zivatarban” – írja például a *Szieszta* című versben. A *Szakad* formai könnyedséggel ütköző borúsága pedig már a kötet utolsó szakaszát készíti elő („szakad a röhögéstől a kórház / szakad kettőnk közös dolga félbe / tudómben vergődik egy légtornász / szakad a hó – mikor szakad el végre?”).

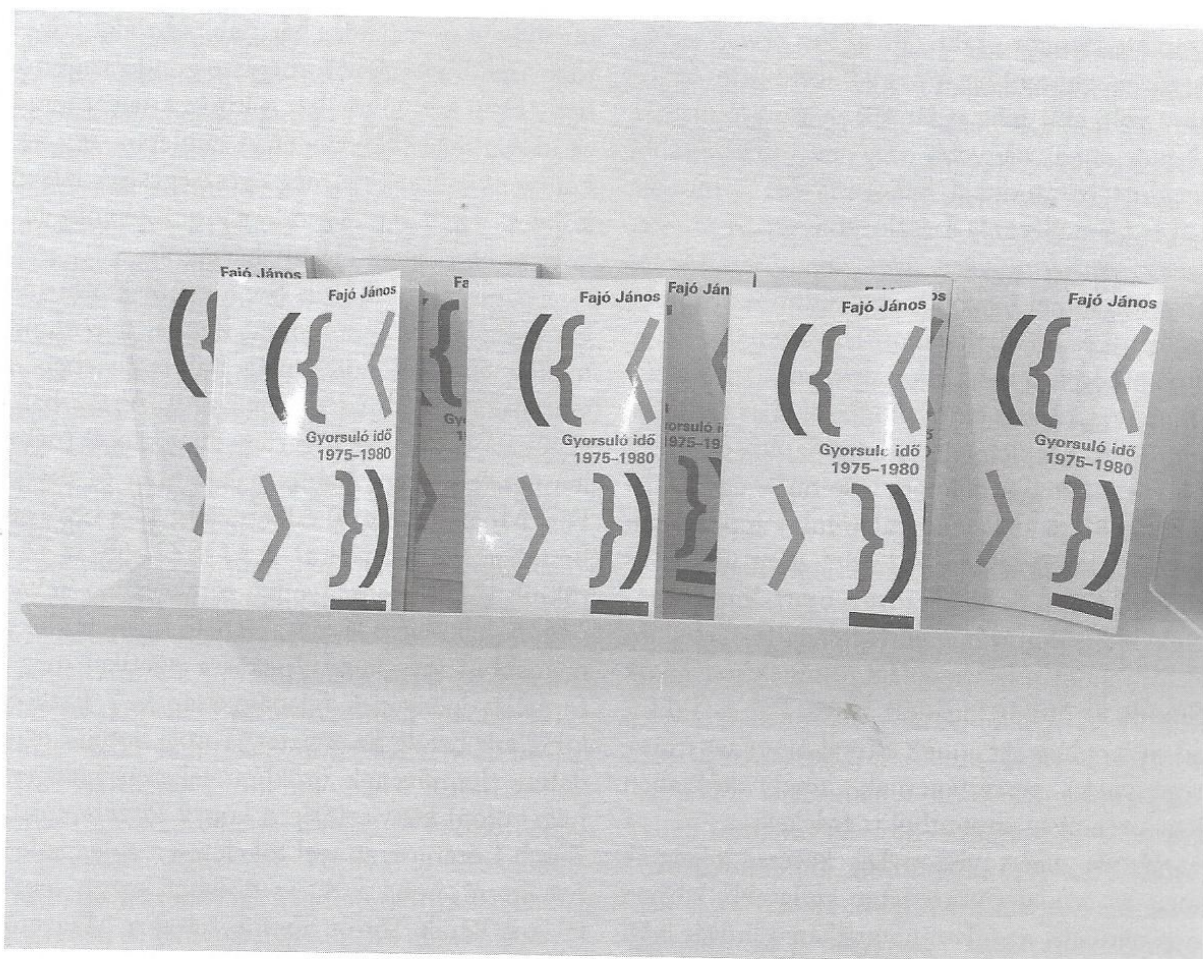
Az utolsó, *Páris* címet viselő szakasz szonett- és rímverseket felsorakoztató darabjai

Kortárs Könyvkiadó, Budapest, 2021

többnyire a halált boncolgatják – és a halál sok arcban jelenik meg: a halál mint úr, mint az apa halála, és mint saját halál is. „Az első halott, akit láttam, / apám volt, lepedőből csavarták ki, / [...] él még, mondtam – nem él, jelentette ki / szakmai sértettséggel az ápoló.” (*Az első halott*). Rendkívüli feszültséget sző, ahogy a versek komor mondanivalója élesen szembehelyezkedik a szakasz némely darabján végigvonultatott vidám ritmikával és rímelés-sel: „Apám hideg már kéthete / Pereg a földről

felfele, / Amije volt, nem ment vele, / Hagyta, hogy az agyag egye” – írja a *Pereg* című versben. E szakasz és egyben a kötet záróverse egy hexameterben írt szívszorító búcsúzás az apától (*Triangulum*). Az idő, mint egy völgy felett járó ezüst triangulum, megy tovább. Mégis találunk valamennyi vigaszt is. Mert bár, ha nem is marad utánunk más egyéb, „csak a mindenség melege”, ahogy Becsy írja – azért az nem is olyan kevés.

Gróf Ferenc: *Fajó János – Gyorsuló idő (1975–1980)*